



# Bloemen, bestuiving en voorbereid de zomer in

## Schooltuinlessen om te geven in de zomer

In juli bereiden sommige schooltuinen het einde van het seizoen voor. Rond je af in juli? Zet dan in juni wat pompoenplanten voor een laatste leuke les rond de pompoen-oogst in oktober. Schooltuinen die na de zomervakantie doorgaan staan nog vol met verschillende gewassen in. Daar staat nu veel in bloei. Dat maakt de zomer de perfecte tijd voor lessen over bloemen, bijen en bestuiving.

### Bloemen

Bloemen verdienen een eigen takje op je woordenweb, want kinderen gaan veel nieuwe woorden leren: meeldraden, kroonbladeren, kelkbladeren, stamper, vruchtbeginsel, nectar, en verschillende soorten planten. Sommige bloemen zijn opvallend en gekleurd. Andere bloemen hebben mooie patronen en weer andere zijn heel klein en zitten verstopt, zoals bij een vijg. Groeien de bloemen aan een boom? Dan noemen we dat bloesem.

### Bestuiving

Bloemen lokken bestuivers. De bij is de bekendste. In Nederland hebben we wel 360 verschillende soorten bijen. Bijen zijn gek op de zoete nectar die bloemen maken. Ze vliegen van bloem naar bloem om nectar te verzamelen. Onderweg blijft het stuifmeel plakken aan het lijfje van de bij. Als dat bij de volgende bloem achterblijft op de stamper noemen we dat bestuiving. De bloem kan daarna zaadjes maken. Die zaadjes zijn het begin van nieuwe planten met bloemen.

## Zaaien en oogsten in juli

Na begin juli zaaien we niet veel meer, maar oogsten we des te meer! Laat zonnebloemen staan, vogels zijn gek op de zaden. Stelen kun je later gebruiken als plantstok.

### Zaaien

#### Groentegewassen:

rucola, pluksla

#### Kruiden:

dille, koriander



### Oogsten

Bieten, bonen (alle soorten), courgette, sla (alle soorten), ui (alle soorten), wortel, alle kruiden, alle bloemen.



### Didactische tips

- Zaai alleen eetbare bloemen in de schooltuin en gebruik die bij een kookles in bloemenboter of salade.
- Maak de kinderen onderdeel van de organisatie van de schooltuin. Dat kan op verschillende manieren. Tuinieren ze in groep 6? Laat ze dan bijvoorbeeld in groep 7 helpen bij het maken van een nieuw teeltplan.

Er veel verschillende bestuivers zijn? Bijen natuurlijk, maar ook vliegen, vlinders, en zelfs vogels en vleermuizen. En bij sommige gewassen, zoals bij grassen, zorgt de wind voor bestuiving. [Praatplaat 4](#) op onze website gaat over deze bijzondere bezoekers.

## Les 1

# Bloemen



Leerlingen leren over bloemen de onderdelen van de bloem

### Kerdoelen



#### Taal

1A, 1B, 3A, 3B, 3C, 5A



#### Mens en natuur

29A, 29D, 31A



#### Kunst en cultuur

35B, 35C, 36A, 36B

### Benodigheden

Download de [praatplaten](#) op onze website. Teken- en schrijfmateriaal, loepjes en een hard tekenbord als ondergrond. Plan deze les op een droge dag en maak voldoende tijd vrij (45 minuten tot een uur).

### Aanpak

Bespreek in de klas de onderdelen van een bloem (zie praatplaat). Maak tweetallen. Geef elk groepje praatplaat 3 'Van bloem tot vrucht'.

### Opdracht

Zoek een bloem die je aanspreekt en bekijk die heel goed van dichtbij (gebruik je loep). Kijk welke onderdelen je ziet: kroonblad, kelkblad, meeldraad, stuifmeel, stamper.

#### Verdeel de taken:

De een tekent de bloem met oog voor detail. Een ander beschrijft de bloem: De kleur, de geur, of de bloem een patroon heeft, de grootte, alles wat je ziet.

### Reflectie

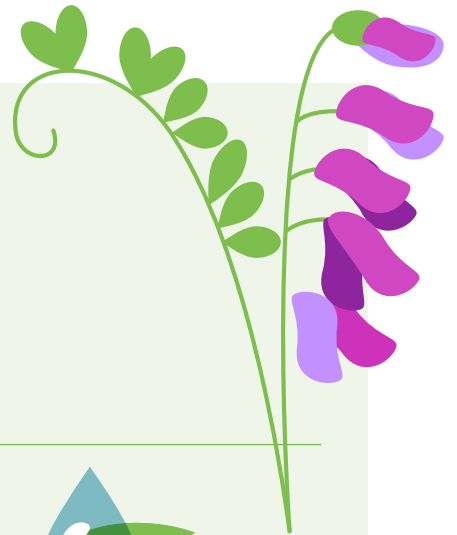
Neem de tekeningen en beschrijvingen mee de klas in. Welke bloemen hebben jullie geobserveerd? Welke delen van de bloem hebben jullie gezien?



Er één bloem is waarvan de stampers goud waard zijn? Dat is de saffraankrokus. De stamper wordt gebruikt als gele kleur- en smaakstof in gerechten.

## Les 2

# Bestuiving en bestuivers

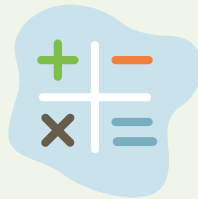


Leerlingen leren hoe het proces van bestuiving werkt en welke insecten daarbij helpen

### Kerdoelen



**Taal**  
1A, 1B, 2A



**Rekenen en wiskunde**  
17A



**Mens en natuur**  
29A-D, 31A, 32C

### Benodigheden

Schrijfmateriaal, een tellijst, [praatplaat 4: 'Bijzondere bezoekers'](#). Plan deze les op een droge, rustige dag waarop bloemen open staan. Minimaal 45 minuten.

### Aanpak

Kijk samen in de klas [dit IVN filmpje over bijen](#) en het onderscheid tussen bijen, wespen, hommels en zweefvliegen. Bespreek wat bestuiving is aan de hand van onderstaande tekst. Laat de kinderen eventueel zelf verder zoeken op internet en/of met AI. (Digitale geletterdheid, 22B, 22D)

### Wat is bestuiving?

Een bloem kan niet zomaar een vrucht maken. Daar is stuifmeel voor nodig, en dat moet van de ene bloem naar de andere reizen. Dat heet bestuiving. Insecten zoals bijen, hommels, vliegen en vlinders helpen daarbij. Ze komen op een bloem af voor de nectar. Terwijl ze drinken, blijft er stuifmeel aan hun lijfje plakken, dat ze meenemen naar een volgende bloem. Zo wordt de bloem bestoven. Bloemen trekken insecten aan met felle kleuren, een lekkere geur of patronen op de kroonbladeren.

### Opdracht

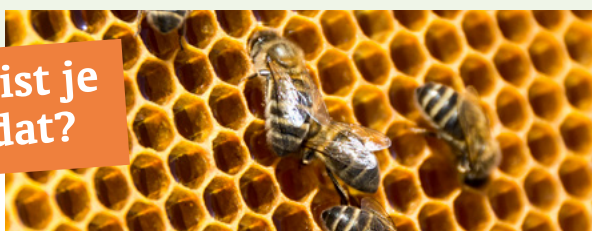
Maak kleine groepjes. Elk groepje observeert 5 minuten lang een bloeiende plant.

- Noteer de naam van de plant die jij observeert
- Tel hoeveel insecten er langskomen.
- Noteer welk soort insect je ziet (bij, hommels, vlinder, vlieg, anders).
- Kijk goed wat het insect doet op de bloem. Hoelang blijft hij?
- Hoe denk je dat deze plant de insecten aantrekt?

### Reflectie

Bespreek de resultaten. Welke bloem trok de meeste insecten? Welk insect kwam het vaakst voor? Waarom denken jullie dat juist die bloem zoveel bezoek kreeg? Hoe verleidt die bloem de insecten?

**Wist je dat?**



Bijen honing maken door de nectar van bloemen heel veel keren op te eten en weer uit te spugen? Elke keer wordt het iets dikker. Zo wordt het honing.

## Les 3

# Oplossingen voor de schooltuin in de zomervakantie

De zomervakantie is een bron van zorg voor veel scholen. Wie geeft de plantjes water? Hoe zorgen we dat de tuin geen hangplek wordt? In deze les oefenen kinderen een heel bewust groepsgebesprek én werken ze aan burgerschap: Hoe kunnen mensen samenwerken?

### Kerdoelen



**Taal**  
4A, 4B, 5B



**Burgerschap**  
25 A-C



### Benodigheden

Een fijne plek (buiten) voor een kringgesprek. Een 'praatstok' (talking stick) – dat kan elke mooie stok zijn.

### Aanpak

De kinderen zitten in een grote kring. Neem de *praatstok* in de hand en leg uit wat het verloop wordt van de les. We voeren een groepsgebesprek met een paar regels.

**Let op!**  
Alleen praten met de praatstok

- 1 Er praat altijd 1 persoon. Dat is de persoon met de stok in de hand.
- 2 Als je de stok niet hebt, dan luister je.
- 3 Het gesprek heeft 3 rondes.

De leerkracht is de gespreksleider en de schooltuinjuif of meester krijgt advies van de kinderen. Leg elke ronde uit wat de bedoeling is en bewaak dat.

- Ronde 1** (10 min) **Onderzoeken om te begrijpen.** De schooltuinjuif of meester legt uit wat het 'probleem' is rond de schooltuin en de zomervakantie. De kinderen mogen alles vragen over het probleem, om het goed te begrijpen. Geef kort antwoord op de vragen.
- Ronde 2** (10 min) **Ideeënstorm.** Kinderen verzinnen ideeën, ook hele gekke, alles kan. Niemand reageert nog, laat het echt een brainstorm zijn.
- Ronde 3** (10 min) **Advies.** Laat alle kinderen hun advies geven over de beste oplossing én op welke manier zij zelf kunnen en willen helpen. Ze mogen ook op elkaar reageren om oplossingen nóg beter te maken.

### Tip

Laat de kinderen tussen de rondes eventueel even bewegen en veranderen van plek.

### Conclusie

Geef als juf of meester aan welke oplossing(en) je wilt gaan uitwerken. Maak daar een concreet plan voor en kom erop terug bij de klas.

### Reflectie

De gekozen oplossingen worden uitgewerkt. Betrek de kinderen en neem ze serieus als adviseurs.

# Zo overleeft jouw schooltuin de vakantieperiode

Elk kind verdient een schooltuin. Maar vaak is de zomervakantie een zorg en soms een flinke belemmering om te starten. Wie bekommert zich om de plantjes? Er zijn verschillende oplossingen. Heb jij andere ideeën? Wij horen ze graag via [info@alliantieschooltuinen.nl](mailto:info@alliantieschooltuinen.nl) of via [deze post op LinkedIn](#).

- |   |  |
|---|--|
| <p><b>1 Voorzomerse schooltuin april - juli</b></p> | <p>Zaai en plant vroege gewassen en maak de tuintjes voor de zomervakantie leeg. Zaai in juni wat pompoenplanten, die hebben weinig aandacht nodig. Of zaai groenbemesters die mooi bloeien. Meer weten? Lees hoofdstuk 4 van het Handboek Schooltuinen.</p>                             |
| <p><b>2 Schooltuin open in de zomervakantie</b></p> | <p>Als er enkele vrijwilligers zijn die de tuin op 1 vast moment in de week openstellen, kunnen de kinderen die niet op vakantie zijn komen om samen te werken in de tuin. Oogsten, wieden en water geven. Een leuke vakantieactiviteit voor als kinderen thuis zijn.</p>                |
| <p><b>3 Schooltuin bewerken door BSO</b></p>        | <p>Overleg met een BSO in jullie buurt of het mogelijk is dat zij in de zomervakantie de tuin bijhouden. Zo worden bovendien meer kinderen betrokken.</p>  |
| <p><b>4 Behulpzame ouders of buurtbewoners</b></p>  | <p>Ouders of burens vinden het vaak leuk om een oogje in het zeil te houden en af en toe water te geven. Maak er een projectje van met de klas: Schrijf de ouders en burens een brief en maak duidelijk welke taken nodig zijn in de tuin. Verdeel de weken en beloon met wat oogst.</p> |
| <p><b>5 Vrijwilligers</b></p>                       | <p>Tuinieren groeit als hobby, maar niet iedereen heeft een eigen moestuin. Een paar uur meehelpen in de zomervakantie vinden veel mensen leuk. Beloon ze met een deel van de oogst.</p>   |



## Vooruitblik naar september en oktober

In september werken we toe naar de laatste oogst. Daar maken we schooltuinsoep mee waar elk kind van smult.